

ХАНДЫХ АЙЫНЫҢ 23-чї КҮНІНДЕ -

СИБИРЬДЕГІ АП-АРЫҒЛАРНЫҢ ЧЫЫЛИИ

Москваның паза тиксі Орыс чирінің Ап-арығдан Ап-арығ Патриархы Пименнің (1990 чылда чирдегі чуртазы тоозыл парған) чаксы сөс пиргенінен, 1984 чылда Сынсабланыстығ Тигіриб наа үлүкүннї - Сибирьдегі Ап-арығларның Чыылиин хандых айының 23-чї күнінде, ап-арығчыны Иоанны, Тобольсктын паза Сибирьнің митрополидин, хайхасчайачанны хумартхылачаң күнде үлүкүннирн турғыс салған.

Сибирьдегі Ап-арығларның Чыылиин Ап-арығ Тигіриб, 1984 чылда хандых айының 23-чї күнінде Тобольскта, Сибирьнің иргі кінсаарындағы Покровская Соборда, хайда хайхасчайачаң ап-арығчы Иоанның ап-арығ сөбгї чатча, пастағызын үлүкүннеен.

Сибирьнің ап-арығларының аразынаң - ап-арығчы Иоанны, Тобольсктын митрополидин, ап-арығчы Иннокентийні, Москваның митрополидин, Иннокентийні, Иркутсктағы епископты, Димитрийні, Ростовтағы митрополитті, ап-арығларның чуртастарын пас салған Софронийні, Иркутсктағы епископты, Мелентийні, Харьковтағы архиепископты, Харьковтағы Худайғасын Германны, хайзы Американы Худайның чариинаң чарыдыбысхан, ап-арығчобағчы Василий Мангазейскийні, Худайғасын Симеон Верхотурскийні, Алтайдағы Худайғасын Макарийні, сынсабланыстығ киртиніссер хығырчанны, Томсктағы Худайғасын Феодорны (Феодор Кузьмич - хуттыг чуртаста улуғ кизи), Ачинсктегі Худайғасын Даниилні, хайзын Енисейскте чыыл парған, паза оларнаң даа пасха көп Худай кизілерін, улуғлап, үлүкүннирн турғызыл парған.

Оларның аразынаң ап-арығчы Иоанн, Тобольсктын митрополиди артых орында полча. Чон аразында - Иоанн Максимович 1651 чылда Нежин саарда төреен. Киевтегі Могилянская семинарияны тоозыбысхан соонда, полар туста ап-арығчы пол парар Иоанны анда латин тілінің үгретчизіне халғыс салғаннар.

1660 чылда Киево-Печерская монастырьда, монах чуртастыг польбызар үчүн, ол сазын хырыхтыр салған. Ол тустаң сығара ол чїтїг тїлліг Худайзар хығырчаң монах пол парған. Ол поэнының прай чуртазында сурыга нандырығны тілеен: «Хайди кизее поэнының көннїн Худайның көннїне килістіріп аларға?» Ол сурыга нандырығ польп, Сал хузух («Илиотропион») алай ба кизінің көннїн Худайның көннїне килістіріп алғаны», аның Худайзар хығырчаң чуртазының халғанчызынзар сыххан улуғ хуттыг тоғызы полған.

1685 чылда Иоанн ада Свендегі монастырьның пастағызына турғызыл парған, че ап-арығчы Феодосий, Черниговтын архиепискобы иеромонах Иоанны Черниговтағы Елецкая монастырьның архимандридіне турғыс салған, паза кафедрада поэнының орынына турғыс салған.

Күрген айының 10-чы күнінде, Москваның паза тиксі Орыс чирінің

Патриархы Андриан епископтар чыылиинда архимандрит Иоанны Черниговтын соборында епископтың орынына турғыс салған. Черниговта Хутпастыг Иоанн Худай сөзіне үгретчен сынсабланыстыг школаны төстеп салған, соонаң ол Россияда пастағы семинария полча, хайзына төйи хуттыг семинариялар пасха даа епархияларда азылып пастааннар. Андох типография азыл парған.

Піске ап-арығчы Иоанн көп хуттыг тоғыстарны халғыс салған, ол тоғыстарда Иоанның чалахай тоғызы чаксы азыл парған. Ап-арығчының Афон тағнаң чаксы палғалызы пїлдістіг полған. Ол Афондағы орыс чуртағыларға чаксы хайығны салчаң.

1711 чылда орғах айының 14-чї күнінде, митрополиттің орынына көдіріл парғанда, ап-арығчы Иоанн Тобольсктағы паза тиксі Сибирьдегі кафедрада тур салған. Мында ол поэнының епархиязын пөзік чарыхтыг орынга сығар салар үчүн, улуғ күзін салған: Худай сөзіне үгретчен школаны наачылап салған. Сибирьде көзеелерге пазырынчатхан көпхудайлығларнаң Худай чариинаң чарытчаң тоғысты апарған, хуттыг кинделер сығарчаң тоғысты төстеп салған.

Ап-арығчы Иоанның Сибирьдегі чуртазынаңар хуттыг тархынны пасчаң кизи чоохтааң: «Иоанн ада амыр, иптїг, чаксы сағыстыг полған, ол хызылчатханнарға айачаң паза удаа оларға польсчаң. Аның Тобольсктағы чурты хызылчатханнарға паза чаксарыг сөзін киректепчеткенерге

сыбыра азылых полчаң».

Ап-арығчы Иоанның чирдегі чуртазы, 1715 чылда от айының 10-чы күнінде, тізектерге түзіп, алданчатхан туста тоозыл парған. Аны ап-арығчы Иоанн Златоустын Тобольсктағы Успено-Софийская соборның хостаан пөлиинде чыып салғаннар.

Ап-арығчы Иоанның улуғластыг полчатханы, паза көп хайхастар чайааны үчүн, 1916 чылда Ап-арығ Тигіриб Орыс чирінде, аны хумартхылап, үлүкүннирн турғыс салған, хайзы чыл сай хандых айының 23-чї күнінде үлүкүннелче. Ап-арығчынаңар хумартхыласты Сибирьдегі сынсабланыстыг киртиністіглер иптїг хайраллапчалар. Аның ап-арығ сөбгї амғы тустарға читіре Тобольсктағы Худай Іезінің Чабындызының Соборында чатча, хайдар аны хумартхылачаң күнде аймах-пасха чирлердең килген көп сынсабланыстыг киртиністіглер чыылыс парчалар.

Ап-арығчы Иоанның «Сал хузух» тіп, чайаан тоғызынаң алылған хай-пирее үзиктер:

Амырда пїр дее нїме (чазыхтаң пасха) Худайның көннї чох полбинча. Чазыхтың сылтаа - чойланыс алай ба, пос салынып, паза улуғсырап, көдірте сапханы полча: ит салған ачырғастыг паза чабал киректері үчүн, чазыхтыг кизіні Худай Поэнының көннї пастыра хатыглапча. Ол аны, чазығын түзет салар алай ба чох ит салар үчүн, хатыглапча. Кизінің прай хыйалларын паза ачығларын, аны сын паза чаксы кизи ит саларына көстеп, Худай Поэны көннїнен, хатыглазын ағаа ысча.

Худай Поэнының чаксы кизілерін, уламох чаксы ит салар үчүн, чабал кизілер пастыра, түзетче...

Кизілернїң көбізи Худай ысчатханны кизінің чазығынаң алчаастапча. Худайға алнында хайдағ нїме пол парары пїлдістіг, паза Ол Ағаа көрїнмес чазыхты оой ла хыйа ит полар, че Ол аны чабал нїменен чаксыны, сын нїместен сынны чайир үчүн, кизілернї түзедерге паза сағыс хаабындырарға, чазых итчеткен кизілер, хайдағ хомай нїмелернї постарына, туған-чағыннарнына, чонға ағылчатханнарын көрзїннер тіп, Поэнының хатыглазын кизее Түзірче.

Пиреези Худайның хатыглапчатхан холын чаксы сизін салча, паза поэнының хомай ондайын табырах түзет салча, че пиреези чазыхтыг сїренїзїнде халып, хас-хачаңга тоозыл парча.

Худайның көннїн пик паза пїлдістіг пїліп аларға Худайның Чахиинда паза Тигірибнїң пөгїннерїнде чаксы пазыл парған. Аннаңар пїс пїлдізі чох нїмее урун парзабыс, Худай Чахиинда паза Тигірибнїң үгредии пїстен нїме киректепчеткенїн паза оларның хуттарына нїме килістіре паза чағын полчатханын чаксы сизін саларға кирекпїс.

Ап-арығ Иоанн Златоуст сїліг чоохтаныбысхан: «Сынап чабал нїменї сыдаан полчаң, ол чабал нїме сағаа чабалынаң айлан парбазын тіп, Худайға чаксы алын тур, анаң ол чабал нїме чаксаа айлан парар».

Ап-арығ Киприан Карфагенский пїске Христостыг чалахай кирек-тїглернїң кїчїг хоостарын халғыс салған, хайзын Худайның көннї Поэнының палаларынаң киректеен. Ол хоосты тимнепчеткенде, ап-арығ кизи христостығларның чуртазы паза ондайы арыг полчатханын чаксы көртїс саларға күстенген. Ол чаксы, чалахай, арыг киректернї поэны иптїг, хайраллап, толдырчаң, хайзын изерїстіре пїди көртїс саларға чарир:

1. Чуртаста пазымның паза иптїг ондайлыг полары.
2. Худайға кїнчїлес чох киртинерї.
3. Пирген сөсті, сағысты паза посты чаксы пїлініп, сын паза пїлдістіг тудынары.
4. Итчеткен киректернї чаксы паза арыг чүректїг толдырары.
5. Пасхаларынзар, туған-чағыннарзар - хайралластыг чүректїг полары - аяап пїлерї.
6. Хылыныс саринаң чаксы саринзар түзенерї.
7. Пїр дее кизіні хомзындырарға, хыйыхтирға чарабас.
8. Хыйыхтас үчүн, чаксы хуттыг паза сыдамахтыг тудынары.
9. Прайзынаң амыр паза иптїг хоныхтыг полары.
10. Иң пастағызы - прай чүрекен Худайға хынары.
11. Худайға хынарға, іди Ол - Ада.
12. Аннаң хорығарға, іди Ол - Худай.
13. Хан Худайыбыс Иисус Христосты пїрдеезїнен тїннестїрбеске (чирдегїзїнен дее, тїгїрдегїзїнен дее).
14. Чүрек хынызынаң Аннаң пїрїгерге.
15. Христостың чобалғаны үчүн, паза поэнының чазыхтарыбыс үчүн, Худайнаң хорығарға паза пїстїн арачылан халарыбысха ізенерї.
16. Пїстїң киртїнїзїбіс үчүн, пик тудын пїлерї.

ЕПАРХИАНЫҢ ЧУРТ АЗЫНДАҒЫ КИРКЕТЕРНІҢ, ПАЗА АРХИАЙНЫҢ, ХУДАЙҒА ТОЛДЫРҒАН ТОҒЫНЫСТАРЫНЫҢ ІЗЕРІЗІ

Сілікер айының 24-ші күнінде, ап-арығ апостолғатиң Мефодийні паза Кириллні, Словенской үгретчилерні хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Сілікер айының 26-шы күнінде, Пасха үлүкүннi Удесчен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан иирдегі паза иртенгі Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Сілікер айының 27-ші күні, иирде, Хан Худайның Оөрлеені үлүкүннi тандади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Сілікер айының 28-ші күнінде, Хан Худайның Оөрлеені үлүкүннi үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан үлүкүннi Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Сілікер айының 30-шы күнінде, Андроник илчині паза чобағчы Иунияны, ідөк Худайғасын Евфросинияны, Москвадағы илбек пигичині хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Сілікер айының 30-шы күні, иирде, Тилекейдегі I-ғы Чылығның ап-арығ адаларын үлүкүннечен күннiң тандади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Сілікер айының 31-ші күнінде, Тилекейдегі I-ғы Чылығның ап-арығ адаларын үлүкүннечен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-

Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Градо-Абаканской Константино-Еленинской Худай туразында толдыр салған.

Хандых айының 3-ші күнінде, Худай Ілезінің Владимирской иконазын үлүкүннечен күнде, паза ап-арығ апостолғатиң Константин ханны паза аның ілезіні хан-ипчи Еленаны хумартхылачан күнде, Градо-Абаканской Константино-Еленинской Худай туразының пайзаңстоллығ үлүкүннi күнінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Градо-Абаканской Константино-Еленинской Худай туразында толдыр салған.

Хандых айының 5-ші күні, иирде, Ұс Омалығ Худайның ада-ічелерні хумартхылачан субботагы тандади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзік-

Хандых айының 6-шы күні, иирде, Ап-арығ Хуттың илчилернiң пастарына түскенің сағысха кирчен күннiң тандади, паза Ұс Омалығ Худайның үлүкүнi тандади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 7-ші күнінде, Ап-арығ Хуттың илчилернiң пастарына түскенің сағысха кирчен күнде, паза Ұс Омалығ Худайның үлүкүннi күнінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, илбек үлүкүннi Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 8-ші күнінде, Ап-арығ Хуттың күнінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынаң хада, үлүкүннi Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Пу күнде, чыл сай иртірілчеткен Ағбан саарның ибіре Худай Ілезінің «Неупиваемая Чаша» иконалығ кірөстіг чөріс Худай Ілезінің Казанской иконазын үлүкүннечен күнзер (от айының 21-ші күннiң, вторниксер) көзіріл парған.

Кірөстіг чөріс, Спасо-Преображенской кафедралығ соборда, Худайға тоғыныс толдырыл парған соонда, 11 сағат тузында пасталар.

Хандых айының 13-ші күнінде, Илігкүннi Удесчен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 13-ші күні, иирде, прай ап-арығларның Нидилезі таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты

Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 14-ші күнінде, прай ап-арығларның Нидилезінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 18-ші күнінде, ап-арығчобағчы Дорофей Тирскийнi паза ап-арығ чаксы киртиністіг Черниговтағы паза Киевтегі илбек пигни Игорьны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Изербельдегі Худайғасын Сергей Радонежскийнiң адынаң Худай туразында толдыр салған.

Хандых айының 20-ші күнінде, ап-арығчобағчы Феодот Анкирскийнi хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 20-ші күні, иирде, Орыс чирінде чараан прай ап-арығларны хумартхылачан күннiң тандади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 21-ші күнінде, Орыс чирінде чараан прай ап-арығларны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 24-ші күнінде, иирдегі Худайға тоғыныс толдырыл парған соонда, Соборование - Худай-Аданаң сыхчатхан Ап-арығ Хуттың таңмазынаң киртиністіглернi читі абыс таңмалап салары толдырыл парар.

Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 2-ші күні, иирде, Худай Ілезінің Владимирской иконазын үлүкүннечен күннiң тандади, паза ап-арығ апостолғатиң Константин ханны паза аның ілезіні хан-ипчи Еленаны хумартхылачан күннiң тандади, Градо-Абаканской Константино-Еленинской Худай туразының пайзаңстоллығ үлүкүнi тандади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы

инапарығ архиепискобы Ионафан Парастасты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 6-шы күнінде, Ұс Омалығ Худайның ада-ічелернi хумартхылачан субботагында, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты, аның соонда Панихиданы Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

А П - А Р Ы Ғ Ч О Б А Ғ Ч Ы Е В Ф И М И Й Г О Р Я Ч Е В

Ап-арығчобағчы пол парчан улуғ абыс Евфимий Горячев (1884-1937), Пензенской губернияның Городищенской уездіндегі Никольское-Барнуки аалда, 1884 чылның күрген айының 19-чы күнінде, крестеннер сөбірезінде төреен. Ол кічигдөк өкіс халған. Ол улабазының сөбірезінде, соонаң андағы абыстың сөбірезінде өскен. Евфимий оолах аалдағы ікі класстың школада үгреткен, хайзын соонаң үгретчліг семинария айландыр салғаннар.

1907 чылдан сығара Пензенской губерниядағы Воскресенской аалның тигірибінде сарынчыларның өмезінен устаан.

1911 чылда ол Москвада хутхадарчылығ курста үгретерге кіріп алған.

1912 чылның көрік айында агаа абыс поларға хол салыл парған. Ол Сибирьдегі Новоселово аалдағы тигірибнің абызына турғызыл парған.

Хызылыста, чуртап, өскен Евфимий ада пасха кизілернің, хызылып, хыйалланып, чуртапчатханнарыңар көріп, чүрек ачии чох көр полбачан. Андаг кизілерні кірөске түзіріп алза, паза пасха даа тигіриблг полизығыны пир салғаны үчүн, оларнаң ахчаны албачан, паза өкіс халғаннарға поэзының халғанчы ниме-ноозын пирібісчен. Анаң андар чуртап парыбызар үчүн, ол андағы крестеннерге тиңи тоғынчан.

1917 чылның көрік айынаң сығара, ол Ачинсктегі уездтің Улуғ Улуй аалындағы Никольской тигірибнің пастағчызы польп тоғынған.

Пуох чылның кічиг хырлас айының 5-чи күнінде, округтын чахсы орынның абызы тіп, аны таллап алғаннар.

Че 1922 чылның кічиг хырласайының 21-чи күнінде, тигірибнің наачылал парған устаанан чараспинчатханы үчүн, аның чахсы орынның полчатханын хыйа идібіскеннер, че ол иргіох ондайнаң Худайға тоғынчан.

Епархияның наачылал парған чөбі Евфимий аданы 1923 чылның от айындағы 20-чи күнінде штаттаң сығарыбысча.

1924 чылның күрген айының 25-чи күнінде, аның абыс полчатхан орынын чох ит салчалар, че Худайға тоғынарын ол узаратхан.

1924 чылның орғах айында аны Ачинск саарның харибінде чаап салчалар, соонаң Хызылчардағы харибде ол ікі ай пол салған.

1925 чылның хосхар айында, ол Хызылчарның паза Енисейсктің епискобы Амфилохийнің (Скворцов) чахсы сөс пиргенінен, поэзының абыстың орынын айландырып алып, Худайға тоғынарын узаратхан.

1926 чылның күрген айының 21-чи күнінде аның чахсы орынын хатабох айландыр пиргеннер, паза олох чылда хандых айының 23-чи күнінде аны епископ Амфилохий поэзының орынында турғыс салған.

Хандых айының 26-чы күнінде, Ачинск саарның Троицкай соборының пастағчызына Евфимий ада турғызыл парған.

1929 чылның кічиг хырлас айының 30-чы күнінде, Евфимий ада «совет үлгүзінің саринда нимес, ол киртіністігерні сыбыра совет үлгүзінен тоғыр поларға чөптечен, паза ол үлгү Худайнаң паза Тигірибнен тоғыр поларға күстепче» чоохты таратча тіп, аны пыролап, хаап алчалар.

Чаабыгда Евфимий аданы абыстың орынынаң хыйа саабызарға чөптесеннер, хайзына ол кизе-тоғыр полибызып, хыйа саабысхан.

Евфимий аданы чаап салған соонда, аның сөбірезінің чуртын пылазып алғаннар. Аның ипчизи паза читі палазы угаа хыйаллығ ондайда пол парғаннар: өзөгисте, соохта паза кип-азах чох. Киртіністіг кизілер польспан полза, олар, хыйалланып, постарының

чуртастарын тасхархы соохта тоос саларчыхтар.

1930 чылның көрік айының 23-чи күнінде, СССР-ның ОГПУ-зы Евфимий аданы үс чылға түзедігліг тоғыстарға чарғылабысча. Ол 1932 чылға читіре Сибирьдегі ИТЛ-да пол салған.

1933 чылның күрген айының 16-чы күнінен сығара ол Хызылчар крайының Сарып аймаандағы Скрипачи аалдағы тигірибде Худайға тоғынған. Олох чылның хосхар айында ол тигірибні совет үлгүзі чаап салған.

1934 чылның сілікер айынаң сығара Евфимий ада Хакас чиріндегі Пии аалдағы Иң Ап-арығ Худайтөреткеннің Чаабындызы тигірибде Худайға тоғынған, анда ол округтын чахсы орынның абызы полған.

1935 чылның орғах айының 5-чи күнінде, ол тигірибні чаап салып, Евфимий аданы паспорттың режимні сайбапча тіп, алты айға ИТЛ-да чаап салғаннар, соонаң анзын штраф сал пиреріне алыстыр салғаннар.

1935-1936 чылларда ол Пии аалда чуртаан, хараа, Худайзар хығырып, тоғынчан.

1936 чылның хосхар айының 11-чи күнінде, ибінде Хызыл нымырханы үлүкүннеені үчүн, аны пазох хаап алып, Бийск саарның чарғылығ туразына кире тастап салғаннар.

Олох чылның сілікер айының 30-чы күнінде Евфимий аданы Минсудағы харибде чаап салғаннар.

1936 чылда, СССР-ның НКВД-зының чылыи аны түзедігліг тоғыстарға үс чылға чарғылап салған.

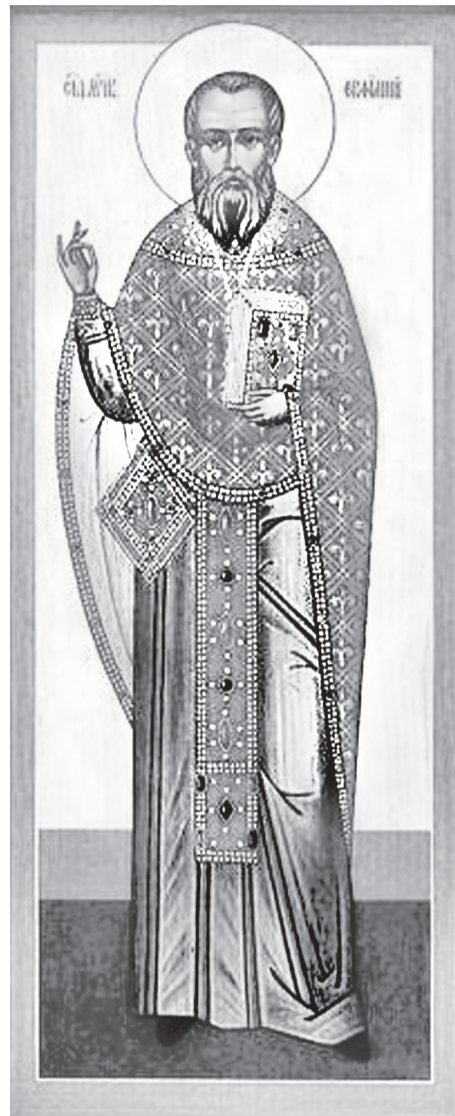
Харибде Евфимий ада иди пас салған: «Сынап мини иди чабал пыролапчатсалар, анзын мин өрініснен поэыма алынчам аннаңар, иди мин поэып алзам, мин поэымының хутхадарчылығ тоғызымны тастап полбасын: ідөк ле кірөске түзір турам, үреп парғаннарны тігі чирзер, сарнап, үдес сал турам, паза пасха даа тигіриблг тоғыстарны толдыр турам».

1936 чылның үртүн айының 6-чы күнінен сығара, Карагандадағы ИТЛ-ның пөлинде полчаадып, ол хойларны хадарған, складтың хадарчызы полған.

1937 чылның үртүн айының 1-гы күнінде Карагандадағы ИТЛ аны хаап алып, пыролап сыххан: «чаабыгда полза даа, хараазын складтың хадарчызы полчаадып, Моринсктегі абыснан хада, күннің сай, иирдегі алданыстарны толдырып, Худайзар ысчан».

Олох чылның үртүн айының 10-чы күнінде, Карагандадағы УНКВД-ның чарадыг сығар салғанынаң, Евфимий адаа атысха чарғылас сығарыл парған. Ол туста ол лагерьнің имнег туразында имненчкеткен.

Аны пыролапчатхан пічкетен: «Горячев Заклинский абысха хомай теелерге күстенген, ол поэының кирегін

тастабазын, алай ба, поэып алза, абыстың тоғысты тастабазын» тіп.

Истезігчінг суриина, поэының киртінізінен хыйа сых поларзын ма, Евфимий ада тыыда нандырған: «Поэымының киртінізімнен мин хақан даа хыйа сыхпасын, сынап абыс польп тоғынарға киліс парза, мин абыстың тоғызын толдырам». Ол поэының пырозын пир дее пілінминчем, теен.

Евфимий аданы 1937 чылның үртүн айының 15-чи күнінде, 23 сағатта Карлагадағы Бурминская пөлікте ат салғаннар. Хайда аны чыып салғаннар, - пілдізі чох халған.

1989 чылның кічиг хырлас айының 23-чи күнінде, Хызылчар крайындағы прокуратура аны ахтабысхан. 1990 чылның хосхар айының 6-чы күнінде, Караганданың прокуратуразында Горячев Е.Н. ахтал парған.

Орыс Сысабланыстыг Тигірибнің Аркалайларының Чылыиының пөк салғанынаң, 2000 чылның орғах айында Евфимий ада Орыс чирінің наачобағчыларының паза азыхискіртічлерінің санына хоза санал парған.

ХУТТЫҒ ЧАХАЙАХ

Тигірдегі Хан Чирі чағыннап килгенненер, Худайға алданынар (Мф.4,17). Алданыс Наа Чахығын пастағы чахии, хайзы прай христостыгларны чахсы киректерге ағыл салча. Хан Худайның Кірөстегчизи Алнындапарчатхан Иоанн паза Позы Хан Худай, хылых саринаң түс парған кизи төлін, алданыс пастыра, Худайзар хығырып, пастааннар, иди оларға тирен паза чахсы алданғаннары үчүн, Тигірдегі Хан Чирі пиріл парзын тіп. Алданыс кизее поэының оң холын пирче, хайзы чазых идіп, төбіркинің тирен оймағында пол парған, - Ол, аны аннаң сығарып, чирнің үстүнзер көдір салча...

Кизи төлінің сынында полчатханына хайралластыг чүректіг Худай ікі көрімні, ікі ондайны кир салған, хайзы аның түс парғанынаң пол парча, анзы Худайнаң палғалызып

алып, хатап турып алары. Ол ікі ондай: турыстыра алданыс паза тирен киртініс полча.

Алданыс үчүн, Худай чазыхты тастап, Позыңар чағыннат салча, сын киртініс пастыра, Худайны пілерін пирче.

Алданыс чүрексер чахсы күстін пирілчеткенін пілерін пирче, хайзы кизінің саңай түс парғанынаң палғалыстыг, че сағысты паза чүректі сынында Худайға тоғынарға үгрет салча, иди өлімзер тартылчатхан кизи төлінің ызығын Худайға ағылча: хутты палығлыры алай ба амырат салары (Пс.50,19). Кизінің андаг пол парған худы Худай худынаң пірігіп пастапча, хайзы ол ондайнан, наачыланып, кизіні арачыланысха ағыл салча.

Ап-арығчы Игнатий Брянчанинов

Кизінің чуртазы чол, төрееннен - тоозылғанча. Ол чол ікі көрімнің - хыстым паза чалбах. Хыстым чол Худай Чахиинаң сиденнел парған, хайзы піске оң даа, сол даа саринзар хыйа сығара пирбинче, иди пос ондайынча ла саабылдырбинча...

Хыстым чол ибیره - ачыг, хыйал, сүрдіріс, чабаллатханы, хыйыхтатханы, үзүрігде ле чөргені паза уятха киргені. Хыстым чолзар сығар алнында - кірөс паза аннан хада - чабас полғаны, посты пос пазын полғаны, сыдамахтыг, амыр паза чахсы-чалахай полғаны... Хыстым чолның алнынча парып, Позы Христос, Худай Оолгы чолны көртисче, Хайзы Кірөсті, чүктеніп, апарча, анаң хазаттыр салча. Ол чолча, Аның соонча, Агаа киртіңчеткеннер парчалар, пу амырын тадылыг

чуртазынаң хыйа айланыбызып, постарының кірөзін алып-алып Агаа, постарының хуттарының Пастығына амыр, хыныстыг, сыдамахтыг, чалахай польп, Аның сөзін истіп, хас-хачангы Сын чурассар Аның соонча парчалар.

Худай - ол сын, пасталғаны чох, тоозылғаны чох, пілчее чох, хас-хачанга, алыспас, ин не пөзик Чалахай, Хайзынаң хара сугдаң чили, прай чалахай, көрінчеткен паза көрінминчкеткен, Тигірде паза чирде... От осхас сыбыра изіг, паза чылыгча, чарых осхас сыбыра чарых, паза чарыгча, мбөт осхас сыбыра тадылыг, паза тадылыг итче, ідөк Худай, тохтаабин, сыбыра чахсыны пирче паза чахсы киректерні чайап салча.

Ап-арығчы Тихон Задонский

Пу улүкүннү илбек полчатханын Ап-арыг Тигириб пик киртиндирче, хайзы илчлиг чагбан тудысты тургыс салган, анзынаң ол пик киртинистиглерни улүкүнге тимнепче. Ап-арыг адалар, пистин үгретчилер-ибис, чагбанныг тусты тургысчаадып, Худайнын кизилерин постарынын хуттыг көристерин пу iki хайхастыг омаларзар айландыраарга хыгырчалар, - пастагыпозик илчилерзер Петрзар паза Павелзар.

Нога Ап-арыг Тигириб пу iki илчин пастагыпозик илчилер тп адап салган, че пирезин не адап салбаан?

Ап-арыг илчилер Петр паза Павел удур-төдир угаа пасха полганнар, паза Иисус Христос оларны Позынын соонча парарга iki пасха хыгырып алган. Оларнын чирдег чуртастары даа пасха салып парган.

Павел илчи - Римни кизизи полган, ол улуг пилитиг полган, нинче-де аймак-пасха тиллерни пилчен, че Петр илчи - позик үгренизи чох, оланай палыхчы полган. Петр илчи, хайзын иң пастагызын Арачылагыч Позынын соонча парарга хыгырып алган, Хан Худай чонга тогынган чылларда, Анын истеринең хыйа сыхпин, сыбыра Аннан хада чөрчен. Ол Фавор тагда, Гефсиманиядагы садта Аннан хада полган.

Че, Павел илчи сын чолга тур салар алнында, Тигирибниң хазыр сүргичизи полган, паза ол изен-хазых Хан Худайны хачан даа көрбеең, ол Аны хуттыг көристеринде ле көрчен.

ПЕТРОПАВЛОВСКАЯ ХУДАЙ ТУРАЗЫ

Тобольсктын паза Сибирьнин епискобы Варлаамнын 1771 чылда чахсы сөс пиргенинең, Томсктагы епархиянын, өөнинде, сагайларнын Амзор пигчектиң, кирөске түскен ады Феодорнын, хайзы Худайга пик киртинистиг полган, күстенгенеринен, Асхыс аалда ап-арыг илчилерниң Петрнын паза Павелниң адынаң Худай туразы пүдирил парган, түрчеден ол ап-арыглал парган.

1835 чылга Петро-Павловская тигириб пиргизине кирчеткен 3613 кизи Кирөске түзип алган. Че 1831 чылда, пилдизи чох сылтагнаң, Худай туразы кой парган.

1851 чылда, Томсктын паза Енисейсктин епискобы Афанасийниң чахсы сөс пиргенинең, Асхыс аалда, таснаң салып, пүдирил парган наа Свято-Петропавловская тигирибниң ап-арыглазы толдырыл парган. 1879 чылда,

ОТ АЙЫНЫҢ 12-ЧИ КҮНІНДЕ -

АП-АРЫГ ПАСТАГЫПОЗИК ИЛЧИЛЕРНИН ПЕТРНЫН ПАЗА ПАВЕЛНИН УЛУКҮНИ

Павел пастап Савл тп аттыг полган, ол Тарс саарда төрөөң. Ол талаанныг паза чахсы үгретилгиз кизи полган. Ол еврей ученай Гамалиилниң школазында чахсы пилити алып алган соонда, Римни кизизи полыбысхан.

Савл еврейлерниң чозахтарына хынчан, аннаңар Христостын үгретилгиз тайма тп санап, еврейлерни киртинизине килестирбечен, иди ол христостыгларны истес чөрчен. Иди, истес чөрчөөдип, ол Дамаск саарзар парчатхан. Дамаскар парчатханда, Хан Худай аны Христостын киртинизинер айландырган.

Кинетин, Савлын Тигирден пасхачыл чарых чаабысхан, анан андартын үн истилген: «Савл! Савл! Нога син Мини сүрчезин?»

«Кемзин син, Худай, паза нима магаа иттирерге хынчазын?» - угаа тың чочып парган Савл сурган, анан Тигирден үнни ис салган: «Мин Иисуспын, Хайзын син сүрчезин; саарзар пар, анда сагаа чоохталар, хайдаг нима идери».

Анын соонда, Савл, кинетин, харахтарынан көр полбас пол парган. Дамаскта Хан Худай 70 илчилериниң пирсине, Ананийге, Савлын имнебизип, кирөске түзирибизерге чахып салган. Кирөске түзирибискен соонда, Савнын харахтары сах андох азыл парганнар, агаа Павел ат пирил парган.

Петр илчинин ады Христоссар хыгырылар алнында Симон полган. Ол Андрей харындазынан хада палыхтачан. Олар улуг нимес галилейлер саарынаң Вифсаидтең полганнар. Андрей Христосха пурнада киртинибискен, анан ибизер килип, Симонга чоохтаан: «Пис Арачылагычыны таап алдыбыс».

Симон Христосты көрерге позы парган. Иисус Христос Симонны көр салып, аны Петр тп адап салган, анзы тас теени полча, анын пик киртинизи үчүн. Ол тустаң сыгара Петр Христостын сын үгренизи полыбысхан. Петр илчи Худайзар хыгырылар алнында синине чит парган ир полган, анын сөбрезе пар полган, че Павел илчи - хонных хонгалах постаң оол полган. Пирси, өөнинде, иудейлерни Худайзар хыгырчаң, че пирси, көп худайлыгларны Худайзар хыгырып, көп тогын салган, хайди Тигириб киречилепче - ол тикси Средиземноморье чөр салган тп. Олар удур-төдир постарын пилченнер, че олар чуртастарында нинче-де ле хати тогасхан полганнар.

Мына, андаг оларнын ондайлары паза чоллары, че Тигириб оларны пириктир салып, писке тоозылбас тустарга көзидим поларга оларны тургыс салган.

Арачылагыч Петрға теен: «Син - Петрзың, паза ол таста Мин Позымын Тигирибимни тургыс салам, паза төбиркин хаалхалары аны тобыр полбастар» (Мф. 16, 18).

Иди ап-арыг илчилер Худай Туразынын өзени, анын төзеге пол парганнар. Пистин христостыг чуртазыбыстың өөн көстее анзы поларга кирек - ап-арыг илчилерге Петрға паза Павелге көөгери, сах идок пик киртинистиг пол парып, паза пик тастарга айлан парып, оларох чили Худайнын илбек Турапүдиргичилери пол парарга кирекпич.

Хайди оларга көөгип аларын пилип алар үчүн, пис пилип аларга кирекпис - нименен олар төбй полчатханнарын, нима оларны пириктирче, нога Тигириб оларны хада-пирге сабландырча. Пис нандырыгны көп худайлыгларнын илчизи Павелниң пастыра пилип аларга кирекпис: «Постарынын үгретчилериненер сагынынар, паза оларнын сын киртинистерине көөгенер» (Евр. 13, 7).

Че пистин полганыбыс ла чоохтап полар: «Мин дее киртинчем!» Анзына тогыр чоохтанарга чарир: «Че, Анна паза Каиафа, фарисейлер, Израильниң прай улуг кизилери киртинис чох полганнар ба? Че, хайди киртинис Худайнын Оолгын хазап салар?» Нандырыг пир ле полар: киртинис прайзынын аймак-пасха полча нооза.

Христостың Сынсабланыстыг киртинизи фарисейлер чили посха иртире хынганнаң, саддукейлерниң улуг сагыстанызынан тоозыл парбинча, че сыбыра сын поларын киректепче, Худайнын көнине кирерге күстепче, че постын көнине нимес, кирөске сыгарга хорыхпинча, аннан хыйа чүгүрбинче, сыбыра Худайнаң хада поларын тилепче, че кизиниң чирдег сабланызын нимес, Тоозылбас Чуртассар тартылча, че пу чирдег истиг чуртасха чапсын парбинча. Петр паза Павел илчилер андаг ап-арыг паза пик киртинистиг полганнар, хачан Христостын үгреничлериниң көбизи Аннан хыйа парыбысхан туста.

Хан Худай Позынын хыринда халган үгреничлеринен сураан: «Сирер дее Миннен хыйа парыбызарга сагынминчазар ба?» Симон Петр Агаа нандырган: «Хан Худай! Кемзер пис парарбыс? Син Тоозылбас Чуртастың чазыт сөстерин пилчезин» (Ин. 6,

67-68). Иди ол Худайнын сөстерин пилеринен сухсаан, че Арачылагычынын сөстериниң көбизин ол позына алын полбаан.

Че, Тигирибни сүрчеткен Савл, алнында полар туста илчи пол парчаң Павел чабал хылыхтыг полза даа (Деян. 9, 1), пасха сагынчатханнарны чабал көргенинен нимес, ол Сын Худайга хыныснаң койген. Хуттыг сынны чахсы пил полбинчатханы агаа Сын Худайны көрерге харыг полган. Аннаңар Позы Хан Худай агаа удур сыххан, ол тустарда Тигирибни сүрчеткеннерниң пирсизер, паза аны Ап-арыг Хут пастыра, өтире чарыдыбысхан, иди илчлиг Илгүкүнге Хан Худай аны пириктир салган.

Позынаңар нимес, позынын позик сыгарынаңар сагынмаан Гамалиилниң чит үгренизи, че Сын Худайнаңар ол сагынган, Хайзы Тоозылбас Чуртассар апарча. Сах идок Худайга изиг хынысты койгизип, Ап-арыг Тигириб-иче, чагбан тудыс пастыра, писти пастагыпозик илчилерниң улүкүнизер үдесче.

Пу хыныста паза пу киртинисте Хан Худайнын Тигирибни пүдирилче. Иди алданыснаң, чагбаннаң, Ап-арыг Пичикти хыгырганынаң паза Христостын Ап-арыг Чазыттарынаң позыбысты сынсабланыстыг, илчлиг киртинис пастыра, чылыдып алаанар.

Арачылагычынын сөзинең, иң пастап, - Тигирдег Ханнин Чирин тилербис (Мф. 6, 33), паза илчлиг киртинисте, хайзы писти Хан Худайзар ағыл салча, пис ап-арыг илчилерниң Петрнын паза Павелниң сын көзидиинең пилип алчабыс.

Симеон Чесмочаков абыстар пол парганнар. Оларнын күстенгенинең, орындагы чон пос тилинең Худайга тогыныс толдырылчатханын истип пастааннар...

«Сын Сабланыстыг киртинис»
(Православная вера)

Өөн редактор
Агбаннын паза Хакас Чиринин
Позикиналарыг архиепискобы
ИОНАФАН (Цветков)

ТӨСТЕГЧИ:
Орыс Сынсабланыстыг Тигириб
Агбан епархиязы
(Москва Патриархады)

Пистин адресиб
655010, Агбан с., Соборная пл., 2
тел. 24-29-476 ф. 24-29-15
Редакциянын адреси:
665018, Агбан с., Мостовая о., 9

Хызылчарда палгалысты паза культураны
сынхатаңан Федеральной службаның
устаа 20.02.2008 ч. пичке кирген.
Пичке кирген № ПИ ФС24-510Р.

Орыс Сынсабланыстыг Тигириб Синодынын хабарлар таратчаң пөлин 2011 ч. чарыс айының 18-чи күнде чаратхан. Свид. 174 №. 47 (147) №. Тикке таратылган «Хакасия» типография сыгарча, Агбан с., Щетинкин о, 32, тел.222-447. Чарыхха 19.06.2020 ч. сыхча. Агбан епархиязында тимнелген. Тираж 950